

Maciej Szymanowski

Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego

maciej.andrzej.szymanowski@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-5712-1888>

Polityka pronatalistyczna współczesnych Węgier – efekty i wnioski

Według ostatnich dostępnych danych zawartych w raporcie Centralnego Urzędu Statystycznego – Központi Statisztikai Hivatal (KSH), pt. Portret Demograficzny, opublikowanym jesienią 2024 roku, ze względu na problemy z klasyfikacją różnych świadczeń – a ostatecznie również różnymi definicjami na temat tego, co jest, a co nie jest polityką prorodzinną – dane na temat wysokości wsparcia udzielanego rodzinom na Węgrzech znacząco od siebie odbiegają. W zależności od przyjętej metodyki łączne wsparcie udzielone rodzinom w 2020 roku wyniosło według danych Eurostatu: 2% rocznego PKB, według OECD: 3,1% PKB, a według węgierskiego rządu: 4,7% PKB kraju¹. W 2025 roku ten ostatni wskaźnik ma wynieść okrugłe 5% PKB, czyli w języku liczb: 4,7 bln ft² (ok. 47 mld zł; 90–100 ft = 1 pln).

¹ Zs. Makay, B. Kapitány, F. Ökrös, *Családtámogatás, női munkavállalás*, [w:] *Demográfiai portré 2024. Jelentés a magyar népesség helyzetéről*, Monostori Judit – Óri Péter (szerk.): *Demográfiai portré 2024 | Demográfiai portré*, s. 77–95.

² Oficjalny portal węgierskiego rządu Magyarország.hu, Magyarország a GDP öt százalékat fordítja családtámogatásra, <https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-a-gdp-ot-szazalekat-forditja-csaladtamogatasra> [dostęp: 12.10.2025].

Jest to spowodowane brakiem jednolitej definicji polityki rodzinnej, która byłaby powszechnie akceptowana³. W przypadku Węgier jednym z najważniejszych elementów systemu wsparcia rodzin są świadczenia pieniężne związane z narodzinami dziecka, takie jak zasiłek macierzyński czy zasiłek wychowawczy. Z drugiej strony, niemniej ważną częścią systemu są świadczenia związane z systemem podatkowym, takie jak: ulga podatkowa dla rodzin, zwolnienie z podatku dochodowego dla matek czworoga dzieci, zwolnienie z podatku dochodowego dla matek poniżej 30. roku życia itp.; ponadto istnieją regulacje, które są związane z zaciąganiem kredytu (kredyt na dziecko, program kredytowy CSOK) czy np. finansowaniem przez państwo bezpłatnych podręczników szkolnych albo dofinansowaniem opłaty za prawo jazdy w przypadku młodzieży.

Nie podlega jednak dyskusji fakt, że po 2010 roku doszło do istotnej transformacji polityki prorodzinnej na Węgrzech, mającej na celu zwiększenie dzietności oraz ustanowienie nowych świadczeń prorodzinnych, które nie istnieją w większości europejskich państw.

Zasiłki pieniężne

Narodzinom dziecka towarzyszą dwa świadczenia pieniężne: jednorazowo wypłacany **zasiłek macierzyński** („becikowe”), który jest przekazywany rodzinie po porodzie, pod warunkiem że matka co najmniej cztery razy w trakcie ciąży (w przypadku przedwczesnego porodu – co najmniej raz) uczestniczyła w lekarskich badaniach kontrolnych. Zasiłek ten od 2008 roku nie jest waloryzowany i wynosi w 2025 roku: 64 125 forintów, a w przypadku urodzenia bliźniąt: 85 500 ft⁴. Ponadto narodzinom dziecka towarzyszy z mocy prawa comiesięczny **zasiłek rodzinny**, wypłacany od urodzenia dziecka do końca okresu obowiązku szkolnego, a także po ukończeniu 18. roku życia, o ile nauka jest kontynuowana. Od 2008 roku również jego wysokość nie uległa zmianie i w przypadku rodzin z jednym dzieckiem i dwojgiem rodziców wynosi on 12 200 ft netto miesięcznie. Suma ta wzrasta wraz z kolejnym dzieckiem, w przy-

³ L.M. Berger, M.J. Carlson, *Family Policy and Complex Contemporary Families: A Decade in Review and Implications for the Next Decade of Research and Policy Practice*, s. 478–507, <https://doi.org/10.1111/jomf.12650> [dostęp: 30.09.2025].

⁴ Administracyjny profil zaufany Magyarország.hu/ugyfelkapu, Anyasági támogatás (2025), <https://ugyfelkapu.offer.hu/csalad/anyasagi-tamogatás> [dostęp: 7.10.2025].

padku dziecka niepełnosprawnego czy w niepełnej rodzinie – do maksymalnej wysokości 25 900 ft miesięcznie⁵.

Długość urlopu macierzyńskiego przysługującego pracującym matkom wynosi 24 tygodnie. W tym okresie przysługuje **zasiłek na opiekę nad niemowlęciem** – CSED, do którego pobierania uprawniona jest matka, która była ubezpieczona przez 365 dni w ciągu 2 lat poprzedzających poród. Od lipca 2021 roku CSED wynosi 100% wysokości miesięcznych zarobków pobieranych w czasie zawodowej aktywności, a ponieważ od tego zasiłku potrącana jest jedynie 15-procentowa zaliczka na podatek dochodowy od osób fizycznych (a nie całość składek), wypłacana kwota netto przewyższa wysokość wcześniejszego uposażenia netto. Ze względu na to, że od 2023 roku obowiązuje na Węgrzech także zwolnienie z płacenia podatku dochodowego od osób fizycznych dla matek poniżej 30. roku życia, rodzące w tym okresie po prostu otrzymują 100% swojego wynagrodzenia brutto⁶.

Wysokość CSED nie jest niczym ograniczona, zależy wyłącznie od wynagrodzenia matki – im wyższe wynagrodzenie beneficjenta, tym wyższy dochód, jaki może on uzyskać w trakcie wypłacania CSED. Natomiast w przypadku osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą oraz świadczących pracę na rzecz spółek w rodzaju spółka z o.o. (társas vállalkozás)⁷, przy określaniu wysokości CSED bierze się pod uwagę minimalne wynagrodzenie brutto za pracę obowiązujące w dniu nabycia uprawnienia, natomiast w przypadku producentów produktów rolniczych: 92% minimalnego wynagrodzenia za pracę⁸.

Po wygaśnięciu zasiłku na opiekę nad niemowlęciem CSED rodzic posiadający miejsce pracy może ubiegać się o zasiłek opiekuńczy na dziecko – GYED, przysługujący do momentu ukończenia przez dziecko 2. roku życia. W przeciwieństwie do CSED, gdzie co do zasady wysokość wypłacanego świadczenia nie jest niczym ograniczona, zasiłek GYED wynosi 70% wcześniejszych zarobków,

⁵ Családi pótlék 2025, <https://officina.hu/belfoeld/38-csaladi-potlek> [dostęp: 7.10.2025].

⁶ Administracyjny profil zaufany Magyarorszag.hu/ugyfelkapu, CSED. <https://ugyfelkapu.offer.hu/csed> [dostęp: 9.10.2025].

⁷ A társas vállalkozások, társas vállalkozók, gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek járulékos és szociálischozzájárulásiadó-fizetése, https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeliganytu/nezzen-utana/inf_fuz/2022/12_informacios_fuzet_-_A_tarsas_vallalkozasok_tarsas_vallalkozok_gazdasagi_tarsasagok_vezeto_tisztsegviseloinek_jarulek-es_szocialishozzajarulasiado-fizetese [dostęp: 11.10.2025].

⁸ W 2025 roku płaca minimalna brutto na Węgrzech wynosiła 290 800 ft – dla pełnego wymiaru pracy (i proporcjonalnie mniej, dla mniej niż 8 godzinnego zatrudnienia 5 dni w tygodniu.) Minimálbér 2025 (nettó/bruttó), https://vasarlocsapat.hu/_kalkulator/_ber/minimalber.shtml#:~:text=A%20minim%C3%A1lb%C3%A9r%20a%20Korm%C3%A1ny [dostęp: 5.10.2025].

ale nie więcej niż 70% dwukrotności aktualnej w danym roku miesięcznej płacy minimalnej. W przypadku 2025 roku mówimy więc o sumie wynoszącej maksymalnie 407 102 ft, od której potrącane są składki ubezpieczenia społecznego oraz zaliczka na podatek dochodowy od osób fizycznych⁹.

Stworzony pierwotnie w 1986 roku zasiłek GYED zasadniczo miał rekompensować utratę dochodów rodziny z tytułu wychowania dzieci w domu i mógł być wypłacany tylko w przypadku przebywania na bezpłatnym urlopie. Dziesięć lat później – na fali oszczędności budżetowych wprowadzanych w życie przez ówczesnego ministra finansów Lajosa Bakrosa, został jednak zlikwidowany. Po latach był stopniowo przywracany, a w postaci, jaką ma obecnie, funkcjonuje od 2014 roku. Pobierają go zarówno rodzice przebywający na urlopie, jak i, co ciekawe, pracujący już nawet w pełnym wymiarze godzin. Oznacza to, że omawiany zasiłek staje się wówczas po prostu poważnym uzupełnieniem dochodów dla tych, którzy wracają na rynek pracy przed ukończeniem przez dziecko 2. roku życia.

W 3. roku życia dziecka przysługuje rodzicom na Węgrzech pomocniczy zasiłek opiekuńczy na dziecko GYES o bardzo niewielkiej wysokości, wyliczanej od wysokości minimalnej emerytury. Zasiłek ten od 2008 roku pozostaje niezmienny i wynosi 28 500 ft, od której to sumy potrącane jest 10% na potrzeby składki emerytalnej. GYES w tej wysokości mają prawo pobierać na dziecko – od jego urodzenia przez pełne 3 lata – również rodzice, którzy przed jego narodzeniem nie pracowali, a więc nie nabyli uprawnień ubezpieczeniowych niezbędnych do otrzymywania wcześniej wspomnianych zasiłków CSED lub GYED. W przypadku rodzin posiadających troje lub więcej dzieci zasiłek GYES jest wypłacany na każde dziecko do momentu, kiedy najmłodsze z nich nie ukończy 8. roku życia¹⁰.

Ulgi podatkowe i inne prorodzinne rozwiązania

Zasiłek rodzinny, świadczenia CSED, GYED i GYES od dziesięcioleci stanowią podstawę węgierskiego systemu wsparcia rodzin. W ostatniej dekadzie pojawiły się jednak także inne, nowe elementy wspomnianego systemu, tym razem oparte na ulgach podatkowych, z których dotąd skorzystało ok. miliona Węgrów. Zaczniemy od wymienionego już zwolnienia od płacenia podatku dochodowego od osób fizycznych w przypadku matek poniżej 30. roku życia.

⁹ Administracyjny profil zaufany Magyarország.hu/ugyfelkapu, GYED, <https://ugyfelkapu.offer.hu/gyed> [dostęp: 5.10.2025].

¹⁰ Administracyjny profil zaufany Magyarország.hu/ugyfelkapu, Gyermekgondozást segítő ellátás – GYES, https://www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa/Csalad_gyermek/gyermekgondozast-segito-ellatas [dostęp: 5.10.2025].

Wprowadzona w 2021 roku ulga w praktyce jest stosowana po ukończeniu 25. roku życia, ponieważ do tego wieku stosowane jest rozwiązanie mające ułatwiać odnalezienie się na rynku pracy i przysługujące wszystkim młodym obywatelom na Węgrzech do 25. roku życia zwolnienie od płacenia podatku dochodowego. Dodajmy od razu, że ponieważ wprowadzona w 2021 roku ulga dotyczy matek dzieci urodzonych w 2023 roku (i później), brak jest jeszcze należycie przeanalizowanych danych dotyczących jej wpływu na sytuację demograficzną Węgier.

Specjalna ulga podatkowa, nosząca nazwę Dodatku na Stworzenie Domu – Családi Otthonteremtési Kedvezmény, w skrócie CSOK (co po węgiersku oznacza „pocałunek”) oraz kredyt CSOK Plus (od 1.01.2024) są rządowymi programami wsparcia dla rodzin noszących się z zamiarem nabycia nieruchomości. CSOK został wprowadzony w lipcu 2015 roku (CSOK Plus od 1.01.2024) i obejmuje bezzwrotną dotację oraz opcjonalny kredyt o preferencyjnym oprocentowaniu, który można wykorzystać na zakup nieruchomości. Wysokość dotacji była uzależniona od tego, czy chodziło o nieruchomość nową czy już wcześniej wybudowaną używaną – oraz od tego, ile dzieci wychowała lub planowała wychowywać para lub małżeństwo. W przypadku zakupu nowo wybudowanej nieruchomości maksymalna kwota bezzwrotnej dotacji została określona na 10 mln ft i mogły z niej skorzystać rodziny posiadające lub planujące posiadanie trojga (lub więcej). W 2019 roku wprowadzono z kolei dodatkowy program – tzw. wiejski CSOK, z którego można było skorzystać w przypadku zakupu, ale także remontu czy rozbudowy nieruchomości na wsi lub w małej miejscowości (do 5 tys. mieszkańców). Przy czym kredyt CSOK zawiera w sobie warunek, że po urodzeniu pierwszego dziecka spłata rat pożyczki zostaje zawieszona na 3 lata; po urodzeniu drugiego dziecka – 30% pożyczki zostaje anulowane; a po urodzeniu trzeciego – pozostająca do spłaty kwota pożyczki zostaje w ogóle umorzona.

Zgodnie z danymi węgierskiego resortu skarbu państwa w latach 2016–2022 skorzystało łącznie z bezzwrotnego dofinansowania w ramach programu CSOK ok. 203 tys. rodzin, a 69 tys. rodzin zaciągnęło preferencyjny kredyt. Liczba zawieranych umów systematycznie rosła do 2021 roku, po czym nastąpiło załamanie tej tendencji¹¹. Prawdopodobnie skutkiem były obawy związane najpierw z konsekwencjami pandemii, a następnie skokowym wzrostem inflacji w kraju powyżej poziomu 20% w 2023 roku, wywołanym wzrostem cen nośników energii po wybuchu tzw. pełnoskalowej wojny na Ukrainie¹².

¹¹ Zs. Makay, B. Kapitány, F. Ökrös, *op.cit.*, s. 84.

¹² G. Chrostowski, *Inflacja na Węgrzech szybko spada, ale presja cenowa przyspiesza*, <https://obserwatorgospodarczy.pl/2023/12/08/inflacja-na-wegrzech-szybko-spada-ale-presja-cenowa-przyspiesza/> [dostęp: 10.10.2025].

W ramach programów CSOK do 2022 roku wypłacono łącznie rodzinom 1,3 bln ft, z czego ponad połowa (679 mld ft) stanowiła pomoc bezzwrotną. Przekazane środki poprzez poprawę warunków mieszkaniowych miały służyć zwiększeniu liczby urodzeń w kraju, czego najlepszym dowodem jest to, że z programów mogły i wciąż mogą korzystać osoby na podstawie deklaracji zamiaru posiadania dzieci, a także fakt, że w przypadku wychowywania lub planowania urodzenia co najmniej trójki dzieci przysługiwała znacznie wyższa pomoc państwa. Z pomocy skorzystały przede wszystkim rodziny, które już miały dzieci. W latach 2016–2020 stanowiły one ok. 88%, a w latach 2021–2022 niewiele mniej, ponieważ 83%¹³.

Innym ciekawym, rzadko spotykanym w innych krajach programem wsparcia dla rodzin było przyznawanie w latach 2019–2022 państwowej dotacji na zakup samochodu dla rodzin wielodzietnych. Rodziny z co najmniej trójką dzieci lub spodziewające się trzeciego potomka mogły ubiegać się o dofinansowanie w wysokości do 2,5 mln ft (ale nie więcej niż 50% ceny) na zakup nowego auta osobowego z co najmniej siedmioma miejscami siedzącymi¹⁴. (Niewykluczone, że od przyszłego lub od 2027 roku zostanie ponownie uruchomiony podobny program, tym razem dotyczący samochodów elektrycznych¹⁵).

Ponadto każde dziecko po narodzeniu otrzymuje na nowo założone przez państwo przy tej okazji konto bankowe jednorazowy przelew w wysokości 42 500 ft. Kwota ta do 18. roku życia dziecka jest corocznie rewaloryzowana (o wysokość inflacji) – tak aby realnie nie traciła na swojej wartości. Oprócz tego rodzice mogą wspomnianą kwotę przełać na dedykowaną książeczkę oszczędnościową lub konto obligacyjne z preferencyjnym (wyższym od inflacji) oprocentowaniem. W przypadku książeczki typu oszczędnościowego przysługuje ze strony państwa dopłata w wysokości 10% zgromadzonych w danym roku oszczędności (do kwoty dotacji w wysokości 12 tys. ft)¹⁶.

W roku szkolnym 2013–2014 dla uczniów uczęszczających do pierwszych czterech klas, a od roku szkolnego 2017–2018 również w przypadku pozostałych klas szkoły podstawowej podręczniki stały się bezpłatne. Od 2020 roku wszyscy uczniowie, nie tylko szkół podstawowych, ale również średnich, uczestniczą-

¹³ Zs. Makay, B. Kapitány, F. Ökrös, *op.cit.*, s. 85.

¹⁴ Portal rządowy (resortu skarbu państwa), Nagycsaladosok autóvásárlási támogatása – Magyar Államkincstár, „A nagycsaladosok autóvásárlási támogatásáról” [dostęp: 15.10.2025].

¹⁵ Portal spółki Hello Europe Kft – Hitel és lízing, Nagycsaladosok autóvásárlási támogatása 2025-ben – Hitel és lízing portál, „Nagycsaladosok-autovasarlasi-tamogatasa-2025-ban” [dostęp: 15.10.2025].

¹⁶ Portal rządowy (resortu skarbu państwa), Életkezdési támogatás és életkezdési letéti számla – Magyar Államkincstár, „Életkezdési támogatás és életkezdési letéti számla” [dostęp: 15.10.2025].

cy w kształceniu stacjonarnym otrzymają bezpłatne podręczniki bez potrzeby składania jakichkolwiek podań czy uzasadnień. Stało się tak na mocy decyzji rządu, który uznał, że rozszerzenie bezpłatnego dostępu do podręczników na wszystkich uczniów jest uzasadnione jako sposób na wyrównywanie szans i dalszy mechanizm wspierania rodzin. Ponadto znacznej części uczniów (50–60%) przysługują również posiłki za darmo lub po obniżonej cenie¹⁷.

Efekty. Wnioski

Jak podano w depeszy Polskiej Agencji Prasowej PAP pt. „Więcej małżeństw, mniej rozwodów. Węgry poprawiają wskaźniki demograficzne” z 1 marca 2020 roku¹⁸, opartej na danych zawartych w wypowiedzi węgierskiej wiceminister zasobów ludzkich ds. rodziny i młodzieży Katalin Novak¹⁹ oraz przytaczanych danych Centralnego Urzędu Statystycznego KSH, wciąż nie udaje się zatrzymać spadku liczba ludności Węgier. W 2019 roku urodziło się o 40,4 tys. mniej dzieci, niż wyniosła liczba zgonów we wspomnianym roku, oraz o 607 dzieci mniej, niż przyszło na świat w 2018 roku.

Jednak inne dane demograficzne – w tym wzrost liczby zawieranych małżeństw – napawają optymizmem. „Wszystkie wskaźniki demograficzne zmieniły się w 2019 r. w dobrym kierunku, np. liczba zawieranych małżeństw (65,3 tys.) od 30 lat nie była tak wysoka i prawie dwukrotnie przekroczyła poziom z 2010 r., a jednocześnie o 30 proc. spadła liczba rozwodów. Wyjątkowo dobre pod omawianym względem okazały się dane grudniowe, bo liczba urodzeń była w tym miesiącu znacznie wyższa niż w grudniu 2018 r. – o 8,2 proc. [...] Gdybyśmy nic nie zrobili i gotowość do posiadania potomstwa byłaby taka jak dawniej, teraz byłoby o 90 tys. dzieci mniej, niż w 2011 r., [...] a do 2060 r. liczba ludności spadłaby do około 7 mln” – cytuje minister PAP, kończąc odwołaniem

¹⁷ Centrum Przyjazne Rodzinie na Węgrzech. Organizacja Pożytku Publicznego Sp. z o.o., „Ingyenes tankönyvellátás”, <https://csalad.hu/tamogatások/ingyenes-tankönyvellátás> [dostęp: 15.10.2025]; Portal tygodnika Világgazdaság, Ingyenes étkezés: ezt kell tudni róla, ha igénybe vennénk – Világgazdaság; „Ingyenesség: havi több tízezer forint támogatást kaphat sok magyar család az államtól – kevesen tudnak róla” [dostęp: 15.10.2025]; Centrum Przyjazne Rodzinie na Węgrzech. Organizacja Pożytku Publicznego Sp. z o.o., Gyermekétkeztetési kedvezmények – család.hu, „Gyermekétkeztetési kedvezmények” [dostęp: 15.10.2025].

¹⁸ *Więcej małżeństw, mniej rozwodów. Węgry poprawiają wskaźniki demograficzne*, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1456546,wegry-demografias-2020-katalin-novak.html> [dostęp: 9.10.2025].

¹⁹ Wybranej przez parlament w maju 2022 roku na funkcję prezydenta państwa, m.in. w wyniku popularności, którą zdobyła Katalin Novak dzięki wielkiemu zaangażowaniu we wprowadzanie w życie forsowanych przez rząd kolejnych prorodzinnych programów.

do danych statystycznych z KSH: „urząd szacuje na podstawie spisu z 2011 r., z uwzględnieniem czynnika migracji, że liczba ludności kraju wynosi na koniec 2019 r. 9,77 mln obywateli”²⁰.

We wspomnianej depeszy PAP wspomina się, że gdyby nie nastawiona na zwiększenie dzietności prorodzinna polityka rządu urodziłoby się o 90 tys. dzieci mniej. Jak oblicza się dzisiaj, liczba dzieci, które niejako dodatkowo pojawiły się na świecie (gdyby wskaźniki dzietności z 2011 roku utrzymały się dalej) w latach 2010–2024, wynosi już 190 tys.²¹. Przyszły one na świat dzięki wdrożonym w międzyczasie pronatalistycznym programom bezpośredniego czy pośredniego wsparcia finansowego udzielanego rodzinom, co – choć tylko w części, zamortyzowało oddziaływanie innych negatywnych zjawisk demograficznych.

Pierwszy z nich wychodzi z konstatacji, że kobieta może urodzić, jeśli jest kobietą zdrową i jest w wieku odpowiednim do porodu. Współczynnik dzietności, który spadał na Węgrzech przez wiele dziesięcioleci, wykazał przejściowy wzrost w latach 1953–1955 w związku z tzw. erą Ratko²², a następnie gdy urodzone w tym czasie dziewczęta weszły w wiek rozrodczy, nastąpił nowy wzrost w latach 1974–1976. Kiedy jednak ta liczna grupa wiekowa weszła w wiek rozrodczy, Węgry borykały się z głęboką zapaścią w finansach publicznych i konsekwencjami tego stanu w postaci głębokich cięć w sferze socjalnej, zamrożenia płac (tzw. pakiet Bokrosa z 1995 roku) oraz wzrostu bezrobocia. W ten sposób w latach 1996–1997, gdy liczba kobiet w wieku rozrodczym była rekordowo wysoka, wskaźnik urodzeń drastycznie spadł, wykazując najniższy współczynnik dzietności od dziesięcioleci. W efekcie w porównaniu z 2010 rokiem obecnie żyje na Węgrzech 273 tys. mniej kobiet w wieku rozrodczym, a w grupie wiekowej 20–39 lat, na którą przypada 90% liczby urodzeń, spadek jest jeszcze bardziej dramatyczny: o 330 tys. w stosunku do 2010 roku. W 2012 roku zdarzył się mały cud: malejąca liczba kobiet w wieku rozrodczym rodziła coraz więcej dzieci. Całkowity współczynnik dzietności na Węgrzech wzrósł o prawie 25% (*sic!*) w czasie, kiedy 19 państw UE odnotowywało spadki²³.

²⁰ Więcej małżeństw, mniej rozwodów. Węgry poprawiają, *op.cit.*

²¹ Portal dziennika Magyar Nemzet, https://magyarnemzet.hu/velemeney/2025/02/a-ketszazezer-megszulett-gyerek#google_vignette [dostęp: 1.10.2025].

²² Cs. Dubcsik, A születé si mutatóhosszú távú tendenciáinak tanulságai, s. 112–117, https://www.researchgate.net/publication/317231628_Dupcsik_Csaba_2015_A_szuletesi_mutato_hosszutavu_tendenciainak_tanulsagai_In_Kisdi_Barbara_szerk_Letkerdesek_a_szuletes_korul_Budapest_L'Harmattan_111-128_ISBN_978_963_414_073_3?_cf_chl_tk=tzk_tUp144k9ZuSzJIGf6Jh6jBnYzn0K120Rfe5Iw-1766157823-1.0.1.1-nNjr1StnsIgZ1MpMioJh.ElcGbrwNLgDwyrT5ytqs8Y [dostęp: 1.10.2025].

²³ Portal dziennika Magyar Nemzet, https://magyarnemzet.hu/velemeney/2025/02/a-ketszazezer-megszulett-gyerek#google_vignette, *op.cit.*

Po drugie, innym ważnym czynnikiem w omawianym kontekście stało się to, że średni wiek matek w chwili narodzin pierwszego dziecka w 2023 roku wynosił na Węgrzech 29,24 lat. Tym razem mamy do czynienia oczywiście ze zjawiskiem szerszym, ogólnoeuropejskim, ponieważ tę samą tendencję obserwuje się w odniesieniu do średniego wieku kobiet w chwili urodzenia pierwszego dziecka z poziomu 28,8 w UE w 2013 roku (pierwszy rok, dla którego dostępna jest wartość unijna) do wartości 29,8 lat w 2023 roku²⁴. Biorąc pod uwagę ogólnie wysoką zbieżność poglądów, przekonań i oczekiwań obywateli Węgier na tle obywateli innych państw UE – istnieje tutaj zdecydowanie więcej podobieństw, niż zwykle się sądzi, co ukazuje chociażby wieloletni program badawczy prowadzony przez Fundację Századvég oraz grupę Kantar²⁵, można byłoby stwierdzić, że węgierska polityka pronatalistyczna doznała w tej kwestii porażki.

Trochę inaczej wygląda to jednak, patrząc z innej perspektywy. Według danych statystycznych Eurostatu opublikowanych w lutym 2025 roku²⁶ o ile na początku wieku całkowity współczynnik dzietności w UE wykazywał oznaki pewnego wzrostu, tendencja ta zatrzymała się w 2010 roku (kiedy całkowity współczynnik dzietności w UE wynosił 1,57), a następnie zaobserwowano spadek do poziomu w 2013 roku (1,51), po którym nastąpił nieznaczny wzrost w 2016 roku (1,57) i kolejny spadek w 2020 roku (1,51). W 2021 roku współczynnik dzietności wzrósł do 1,53, co zbiegło się w czasie z pandemią COVID-19. W 2022 roku całkowity współczynnik dzietności w UE ponownie się obniżył (1,46), a w 2023 roku osiągnął historycznie niski poziom i wyniósł 1,38 żywych urodzeń na kobietę. Wśród krajów UE najwyższy całkowity współczynnik dzietności w 2023 roku odnotowano natomiast w Bułgarii – 1,81 żywych urodzeń na kobietę, a następnie we Francji (1,66) i na – trzecim miejscu (*sic!*) – Węgrzech (1,55). Z kolei najniższe współczynniki dzietności ogółem w 2023 roku odnotowano na Malcie (1,06 żywych urodzeń na kobietę), w Hiszpanii (1,12) i na Litwie (1,18).

W końcu warto odnotować, że także w budżecie państwa na 2026 rok 5% PKB będzie przeznaczane na wsparcie dla rodzin (4 802 mld ft). Zasiłki CSED i GYED nie będą wliczane do dochodu rodzin. Od 1 października 2026 roku matki trójki dzieci zostaną zwolnione ze składek na ubezpieczenia społeczne, a zwolnienie to stopniowo ma być wprowadzane dla kolejnych roczników jako

²⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics [dostęp: 15.10.2025].

²⁵ G. Fűrész, G. Erdős, S. Mauer, N. Speidl, O. Hortay, *Podobieństwa między opinią publiczną na Węgrzech oraz w innych krajach unijnych*, [w:] *Hajrá. Węgry 2010–2022*, red. P. Włoczyk, R. Wojtas, Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka, Warszawa 2022, s. 153–190.

²⁶ Oficjalny portal Komisji Europejskiej commission.europa.eu, Fertility statistics – Statistics Explained – Eurostat, “Fertility statistics” [dostęp: 10.10.2025].

Tabela 1. Całkowity współczynnik płodności w latach 1960–2023

Total fertility rate, 1960–2023

(live births per woman)

	1960	1970	1980	1990	2003	2013	2021	2022	2023
EU (*)					1.44	1.51	1.53	1.46	1.38
Belgium	2.54	2.25	1.68	1.62	1.67	1.76	1.60	1.53	1.47
Bulgaria	2.31	2.17	2.05	1.82	1.26	1.54	1.80	1.78	1.81
Czechia	2.09	1.92	2.08	1.90	1.18	1.46	1.83	1.64	1.46
Denmark	2.57	1.95	1.55	1.67	1.76	1.67	1.72	1.55	1.50
Germany (*)					1.34	1.42	1.58	1.46	1.39
Estonia	1.98	2.17	2.02	2.05	1.37	1.52	1.61	1.41	1.31
Ireland	3.78	3.85	3.21	2.11	1.96	1.93	1.78	1.54	1.50
Greece	2.23	2.40	2.23	1.39	1.29	1.29	1.43	1.32	1.26
Spain			2.22	1.36	1.30	1.27	1.18	1.16	1.12
France (*)					1.89	1.99	1.83	1.78	1.66
Croatia					1.41	1.46	1.63	1.53	1.47
Italy	2.40	2.38	1.64	1.33	1.29	1.39	1.25	1.24	1.21
Cyprus (*)				2.41	1.51	1.30	1.39	1.37	1.40
Latvia					1.32	1.52	1.57	1.47	1.36
Lithuania		2.40	1.99	2.03	1.26	1.59	1.36	1.27	1.18
Luxembourg	2.29	1.97	1.50	1.60	1.62	1.55	1.38	1.31	1.25
Hungary	2.02	1.98	1.91	1.87	1.27	1.35	1.61	1.56	1.55
Malta			1.99	2.02	1.48	1.36	1.13	1.08	1.06
Netherlands	3.12	2.57	1.60	1.62	1.75	1.68	1.62	1.49	1.43
Austria	2.69	2.29	1.65	1.46	1.38	1.44	1.48	1.41	1.32
Poland (*)				2.06	1.22	1.29	1.33	1.29	1.20
Portugal	3.16	3.01	2.25	1.56	1.44	1.21	1.35	1.43	1.45
Romania (*)			2.43	1.83	1.30	1.46	1.81	1.71	1.54
Slovenia				1.46	1.20	1.55	1.64	1.55	1.51
Slovakia	3.04	2.41	2.32	2.09	1.20	1.34	1.63	1.57	1.49
Finland	2.72	1.83	1.63	1.78	1.76	1.75	1.46	1.32	1.26
Sweden		1.92	1.68	2.13	1.71	1.89	1.67	1.53	1.45
Iceland		2.81	2.48	2.30	1.99	1.93	1.82	1.59	1.55
Liechtenstein					1.36	1.45	1.53	1.47	1.45
Norway		2.50	1.72	1.93	1.80	1.78	1.55	1.41	1.40
Switzerland	2.44	2.10	1.55	1.58	1.39	1.52	1.52	1.39	1.33
Montenegro						1.73	1.76	1.78	1.76
Moldova (*)							1.72	1.70	1.62
North Macedonia					1.77	1.49	1.44	1.58	
Georgia								1.83	1.71
Albania					2.06	1.73	1.31	1.21	
Serbia (*)					1.59	1.43	1.52	1.59	1.62
Türkiye						2.08		1.63	1.51

(*) 2023 break in time series/estimated/provisional

Source: Eurostat (online data code: demo_find)

eurostat

Źródło: Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/6/69/Tab01_Total_fertility_rate%2C_1960%E2%80%932023_%28live_births_per_woman%29.png [dostęp: 10.10.2025].

brak obowiązku uiszczania składek do końca życia. Ponadto kwota ulgi podatkowej na rodzinę zostanie podwojona (w dwóch etapach). Wszystko to oznacza, że polityka „wynagradzania” za decyzję o posiadaniu dziecka będzie kontynuowana. Jednak o ile w pierwszym okresie głównym celem węgierskiego systemu wsparcia rodzin było bezpośrednie zachęcenie obywateli i obywaterek do posiadania dzieci, a następnie nacisk zaczęto kłaść na poprawę warunków życia rodzin, to obecnie zaczyna się tworzyć zręby systemu dożywotniego wsparcia dla rodzin w ogóle.

Bibliografia

Piśmiennictwo naukowe

- Agócs G., Főréz T., Kállay-Kisbán K., Pári A., Európai Unió családpolitikai kitekintő [Przegląd polityki prorodzinnej w państwach Unii Europejskiej], https://www.koppmariaintezet.hu/docs/books/Europai_Unios_Csaladpolitikai_Kitekinto_2024.pdf.
- Berger L.M., Carlson M.J., *Family Policy and Complex Contemporary Families: A Decade in Review and Implications for the Next Decade of Research and Policy Practice*, <https://doi.org/10.1111/jomf.12650>.
- Flór N.L., *Demográfiai körkép Magyarországon [Demografia Węgier]*, <https://www.oconomus.hu/irasok/demografiai-korkep-magyarorszagon>.
- Fűrész G., Erdős G., Mauer S., Speidl N., Hortay O., *Podobieństwa między opinią publiczną na Węgrzech oraz w innych krajach unijnych*, [w:] *Hajrá. Węgry 2010–2022*, red. P. Włoczyk, R. Wojtas, Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka, Warszawa 2022.
- Dubcsik Cs., *A születé si mutatóhosszú távú tendenciáinak tanulmányai*, https://www.researchgate.net/publication/317231628_Dupcsik_Csaba_2015_A_szuletesi_mutato_hosszutavu_tendenciainak_tanulsagai_In_Kisdi_Barbara_szerk_Letkerdesek_a_szuletes_korul_Budapest_L'Harmattan_111-128_ISBN_978_963_414_073_3?_cf_chl_tk=tzktUpI44k9ZuSzJIGf6Jh6jJBnYzn0K120ORfe5Iw-1766157823-1.0.1.1-nNjr1StnsIgZ1MpMioJh.ElCgbrwNLgDwyrT5yts8Y
- Monostori J., Őri P. (red.), [strona internetowa Instytutu Badań Demograficznych Centralnego Urzędu Statystycznego – KSH Népeségstudományi Kutató Intézet], Demográfiai portré, [Portret demograficzny], <https://demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/demografia-iportre/index>
- Tóth G.Cs., *A népességváltozás mozgatórugói a visegrádi országokban 1990 és 2020 között*, [Czynniki wpływające na zmiany demograficzne w krajach Grupy Wyszehradzkiej w latach 1990–2020], https://topap.hu/cms/uploads/283_299_TRIP_2024_Toht_G_3238b3ec2c.pdf

Źródła

- Anyasági támogatás, <https://ugyfelkapu.offer.hu/csalad/anyasagi-tamogatasa>
- Administracyjny profil zaufany <https://Magyarorszag.hu>, CSED, <https://ugyfelkapu.offer.hu/csed>
- Administracyjny profil zaufany <https://Magyarorszag.hu>, GYED, <https://ugyfelkapu.offer.hu/gyed>
- Administracyjny profil zaufany <https://Magyarorszag.hu>, Gyermekegondozást segítő ellátás – GYES, https://www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa/Csalad_gyermekegondozast-segito-ellatas
- Centrum Przyjazne Rodzinie na Węgrzech. Organizacja Pożytku Publicznego Sp. z o.o., <https://csalad.hu>, Ingyenes tankönyvellátás, <https://csalad.hu/tamogatasok/ingyenes-tankonyvellatas>

- Centrum Przyjazne Rodzinie na Węgrzech. Organizacja Pożytku Publicznego Sp. z o.o., <https://csalad.hu>, Gyermekétkeztetési kedvezmények, <https://csalad.hu/tamogatas/gyermeketkeztetesi-kedvezmenyek>
- Chrostowski G., *Inflacja na Węgrzech szybko spada, ale presja cenowa przyspiesza*, <https://obserwatorgospodarczy.pl/2023/12/08/inflacja-na-wegrzech-szybko-spada-ale-presja-cenowa-przyspiesza/>
- Nemzeti Adó- és Vámhivatal, [rozporządzenie z dnia 24.01.2025], *A társas vállalkozások, társas vállalkozók, gazdasági társaságok vezető tisztviselőinek járulék- és szociális hozzájárulási adó-fizetése*, https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeligiranytu/nezzen-utana/inf_fuz/2022/12._informacios_fuzet_-_A_tarsas_vallalkozasok_tarsas_vallalkozok_gazdasagi_tarsasagok_vezeto_tisztsegviseloinek_jarulek_es_szocialishozzajarulasiado-fizetese
- Oficjalny portal Komisji Europejskiej <https://commission.europa.eu>, Fertility statistics – Statistics Explained – Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Fertility_statistics
- Oficjalny portal Komisji Europejskiej, <https://commission.europa.eu>, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/6/69/Tab01_Total_fertility_rate%2C_1960%E2%80%932023_%28live_births_per_woman%29.png
- Oficjalny portal węgierskiego rządu <https://Magyarország.hu>, Magyarország a GDP öt százalékát fordítja családtámogatásra, <https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-a-gdp-ot-szazalekat-forditja-csaladtamogatásra>
- Portal dziennika Magyar Nemzet, <https://magyarnemzet.hu>, A kétszázézer megszületett gyermek, https://magyarnemzet.hu/velemeney/2025/02/a-ketszazezer-megszuletett-gyerek#google_vignette
- Portal informacyjny www. Oficina.hu, Családi pótlék, <https://officina.hu/belfoeld/38-csaladi-potlek>
- Portal rządowy (resortu skarbu państwa) <https://www.allamkincstar.gov.hu>, Nagycsaládosok autóvásárlási támogatása – Magyar Államkincstár, https://www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa/Csalad_gyermek/gyakran-ismetelt-kerdesek-gyik-nagycsaladosok-autovasarlas-tamogatasa
- Portal rządowy (resortu skarbu państwa) <https://www.allamkincstar.gov.hu>, Életkezdési támogatás és életkezdési letéti számla – Magyar Államkincstár, „Életkezdési támogatás és életkezdési letéti számla”, <https://www.allamkincstar.gov.hu/csaladok-tamogatasa/gyermekvallalas-tamogatasa/gyik-Eletkezdesi-tamogatas-es-start-szamlal>
- Portal spółki Hello Europe Kft, <https://hiteleslizing.hu>, Nagycsaládosok autóvásárlási támogatása 2025-ben, <https://hiteleslizing.hu/nagycsaladosok-autovasarlas-tamogatasa-2020-ban/>
- Portal tygodnika Világgazdaság <https://www.vg.hu>, Ingyenes étkezés: ezt kell tudni róla, ha igénybe vennénk – Világgazdaság; Ingyenesség: havi több tízezer forint támogatást kaphat sok magyar család az államtól – kevesen tudnak róla, <https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2025/02/ingyenes-etkeztetes-fontos-tudnivalok>

Więcej małżeństw, mniej rozwodów. Węgry poprawiają wskaźniki demograficzne, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/1456546,wegry-demografias-2020-katalin-novak.html>

Streszczenie: W ostatnich kilkunastu latach przy zachowaniu wcześniej wypłacanych zasiłków rodzinnych został zbudowany system ulg podatkowych oraz mechanizm udzielania kredytów hipotecznych, których naczelnym zadaniem było wsparcie rodzin decydujących się na posiadanie (kolejnego) dziecka. Artykuł jest przeglądem zastosowanych najważniejszych rozwiązań, próbą odpowiedzi na pytanie, czy polityka ta przyniosła mierzalne skutki wraz z zasugerowaniem spodziewanych dalszych działań węgierskiego państwa.

Słowa kluczowe: Węgry; demografia; zasiłki i ulgi podatkowe dla rodzin; polityka pronatalistyczna

The pronatalist policy of contemporary Hungary – effects and conclusions

Abstract: Over the past several years, while maintaining previously paid family benefits, a system of tax relief and a mechanism for granting mortgages has been developed, whose primary task was to support families deciding to have (another) child. This article reviews the most important solutions that have been implemented, attempts to answer the question of whether this policy has had measurable effects, and suggests further actions that the Hungarian state might take.

Keywords: Hungary; demography; family benefits and tax relief; pro-natalist policy

